

DUYGUSAL ZEKÂ VE ÖZ YETERLİLİĞİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

THE EFFECTS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AND SELF-EFFICACY ON ENTREPRENEURIAL INTENTION: A STUDY ON UNDERGRADUATE STUDENTS

Öğr. Gör. Ümit BAYRAKTAR

Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Strateji Bilimi Bölümü,
umitbayraktar@gtu.edu.tr
Kocaeli / Türkiye
ORCID: 0009-0007-5292-9494

Doç. Dr. Serhat ERAT

Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Strateji Bilimi Bölümü,
erat@gtu.edu.tr
Kocaeli / Türkiye
ORCID: 0000-0003-0227-8914

Dr. Yavuz Selim BALCIOĞLU

Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü,
ysbalcioglu@gtu.edu.tr
Kocaeli / Türkiye
ORCID: 0000-0001-7138-2972

ÖZET

Duygusal zekâ, öz yeterlilik ve girişimcilik niyeti, girişimcilerin başarısını ve performansını şekillendiren önemli faktörler arasındadır. Bu çalışmada, bu kavramlar arasındaki bağlantı incelenmiş ve ayrıca duygusal zekâ ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide öz yeterliliğin aracılık rolü analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında, Gebze Teknik Üniversitesi'nin farklı bölüm ve sınıflarında öğrenim gören toplam 375 lisans öğrencisinden anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Oluşturulan ankette demografik ve tanımlayıcı sorulara ek olarak literatürden alınmış ölçekler kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi için (güvenilirlik, faktör, regresyon) SPSS paket programı kullanılmıştır. Bulgular hem duygusal zekanın hem de öz yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiş, ayrıca öz yeterliliğin duygusal zekâ ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aracı görevi gördüğünü ortaya koymuştur.

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetinin şekillenmesinde duygusal zekâ ve öz yeterliliğin önemine vurgu yapmayı ve alan literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zekâ, Öz yeterlilik, Girişimcilik Niyeti

ABSTRACT

Emotional intelligence, self-efficacy and entrepreneurial intention are significant factors that shape entrepreneurs' success and performance. In this study, the connection between these concepts was examined, and additionally, the mediating role of self-efficacy in the relationship between emotional intelligence and entrepreneurial intention was analyzed. Within the scope of the research, data were collected through a questionnaire method from a total of 375 undergraduate students studying in different departments and classes at Gebze Technical University. In addition to demographic and descriptive questions, scales derived from the literature were utilized in the created questionnaire. The SPSS software package was employed for the analysis of the collected data (reliability, factor, regression). The findings demonstrated that both emotional intelligence and self-efficacy have a positive impact on entrepreneurial intention. Furthermore, the study revealed that self-efficacy plays a mediating role in the relationship between emotional intelligence and entrepreneurial intention. This study aims to emphasize the significance of emotional intelligence and self-efficacy in shaping the entrepreneurial intention of university students and to contribute to the relevant literature in the field.

Keywords: Emotional Intelligence, Self-efficacy, Entrepreneurial Intention

1.GİRİŞ

Birçok çalışma ekonomik büyüme, kalkınma ve girişimcilik arasındaki ilişkiyi kanıtlayan bulgular ortaya koymuştur (Stel vd. 2005; Audretsch vd., 2006; Naudé, 2013; Meyer ve Meyer, 2017). Girişimcilik, toplumların ekonomik ve sosyal gelişiminde vazgeçilmez bir rol oynayarak yenilikçiliği desteklemekte ve yeni iş fikirlerinin hayata geçirilmesini teşvik etmektedir. Kavram yeni olmamasına rağmen özellikle son yirmi yılda bilimsel araştırmalarda, ekonomi ve eğitim-öğretim politikalarında daha fazla önem kazanmıştır. Girişimciliğin yeni işletmelerin kurulmasına, iş gücü piyasasının canlanmasına ve istihdamın artmasına katkılarının bilinmesi sebebiyle birçok ülke ve kuruluş girişimciliği teşvik eden eğitim programları ve destek mekanizmaları geliştirmişlerdir. Girişimcilik niyeti ise esas olarak bir kişinin bir iş kurma veya büyütme isteğini ifade etmektedir. Bu niyetin oluşması ve kişinin girişimci olmaya karar vermesini birtakım kişisel özellikler, çevresel etkiler, eğitim geçmişi, kaynaklara erişim ve psikolojik faktörler etkilemektedir. Duygusal zekâ ve öz yeterlilik bu niyetin şekillenmesinde kilit psikolojik faktörler olarak öne çıkmaktadır.

Duygusal zekâ (DZ), bir kişinin kendi duygularının yanı sıra başkalarının duygularını da etkili bir şekilde anlama, yönetme ve kullanma becerisidir. DZ, bireyler arası ilişkiler, iletişim, problem çözme, karar verme ve kariyer başarısı dahil olmak üzere yaşamın birçok alanında önemli bir yere sahiptir. DZ, duyguları akıllıca ele alma yeteneğini ifade eder. Bireyler duygularını tanıma ve yönetme kapasitesine sahip olmalıdır, bu sayede başarılı olup hedeflerine ulaşabilirler (Goleman, 2003).

Öz yeterlilik (ÖY) ise bir kişinin belirli bir görevi yerine getirebileceğine dair sahip olduğu inançtır. ÖY, bir bireyin gerçekleştirdiği eylemleri doğrudan etkilediği için insan motivasyonu ve davranışının temel bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Kişinin yeni bir girişimi başarılı bir şekilde başlatma ve yürütme becerisine olan inancı, yani girişimcilik öz yeterliliği, girişimcilik niyetinin önemli bir belirleyicisidir (McGee, 2009).

Bu çalışma, Gebze Teknik Üniversitesi'ndeki farklı bölüm ve sınıflardan 375 lisans öğrencisinin verileriyle duygusal zekanın ve öz yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerindeki etkilerini ve öz yeterliliğin duygusal zekâ ile girişimcilik niyeti arasında aracı bir rol oynayıp oynamadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin önemli potansiyel girişimci adayları olmaları sebebiyle yapılacak bu çalışmanın girişimcilik alanındaki bilimsel literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

2.LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1. Duygusal Zekâ

DZ kavramını ilk defa Peter Salovey ve John Mayer 1990 yılında yayımladıkları makale ile literatüre kazandırmışlardır. DZ'nin popüler hale gelmesi ise Daniel Goleman'ın 1995 yılında yazdığı "DZ Neden IQ'dan daha önemlidir" isimli kitabı sayesinde olmuştur. DZ, bir kişinin kendi duygularının yanı sıra başkalarının duygularını da tanıma, kullanma, anlama ve yönetme becerisini ifade etmektedir (Salovey ve Mayer, 1990). DZ ile ilgili yaklaşımlar temelde yetenek bazlı yaklaşım ve karma yaklaşım olmak üzere iki farklı şekilde gruplandırılmaktadır.

Salovey ve Mayer tarafından 1990 yılında önerilen yetenek bazlı model üç temel boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar kendi ve başkalarının duygularını değerlendirip ifade edebilme, bu duyguları düzenleyebilme ve bilişsel süreci kolaylaştırmak için bunları kullanmayı bilmektir. Mayer, Caruso ve Salovey 1999 yılında modellerini revize edip dört temel boyuttan oluşan bir model ortaya koymuşlardır (Tablo 1). Yetenek bazlı yaklaşıma göre DZ, IQ ile ölçülen genel zekaya benzer şekilde doğuştan gelen bir yetenek veya kapasite olarak görülmektedir (Rosete ve Ciarrochi, 2005).

Goleman ve Bar-On modelleri ise karma yaklaşım grubunda yer almaktadır. Goleman tarafından 1995 yılında önerilen ve 1998 yılında revize edilen DZ modeli beş ana boyut temelinde yirmi beş farklı yeteneğe dayanmaktadır (Tablo 1). Reuven Bar-On tarafından 1997 yılında önerilen DZ modeli ise beş ana boyut temelinde on beş alt yetenekten oluşmaktadır (Tablo 1). Karma yaklaşıma göre DZ birbiriyle ilişkili sosyal ve duygusal becerilerin, yetkinliklerin ve kolaylaştırıcıların bir kombinasyonu olarak tanımlanır (Carroll, 2017).

Hem yetenek bazlı model hem de karma model DZ'nin önemine, çok boyutlu oluşuna, geliştirilebileceğine olan inanca ve bireysel performans üzerindeki etkisine vurgu yapmaktadır. Bu iki temel modelin DZ'ye yaklaşımında kavramsal ve kullanılan kriterler açısından farklılıklar bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen bu üç model Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1 – Duygusal Zekâ Tanımları ve Modelleri Karşılaştırması (Mayer vd., 2001)

Yetenek Bazlı Yaklaşım	Karma Yaklaşım	
Mayer vd. (1999) Salovey ve Mayer 1990'dan revize edilmiştir.	Goleman (1998) Goleman 1995'ten revize edilmiştir.	Bar-On (1997)
DZ: Kendi ve başkalarının duygularını doğru bir şekilde algılamayı, bilişsel aktiviteyi etkileyen duyguları kullanmayı, duyguları anlamayı ve duyguları yönetmeyi gerektiren bir dizi zihinsel yetenektir (Mayer vd., 1999).	DZ: Duygusal zekanın farklı bileşenleriyle ilişkili çeşitli kişisel ve sosyal becerileri edinme potansiyelidir (Goleman, 1998).	DZ: Bireyin çevresel talep ve baskılarla başa çıkma becerisini etkileyen bir dizi bilişsel olmayan yetenek, beceri ve yetkinlik (Bar-On, 1997).
1-Duyguları doğru bir şekilde algılamak <ul style="list-style-type: none">• Kişinin kendi ve başkalarının duygularını doğru algılama yeteneği• Duyguları nesnelere, müzik, sanat gibi uyaranlar üzerinden algılama yeteneği	1-Öz farkındalık <ul style="list-style-type: none">-Kendi duygularının farkında olma-Tutarlı öz değerlendirme-Kendine güven	1-Kişisel beceriler <ul style="list-style-type: none">-Kendine saygı-Duygusal öz-farkındalık-Kararlılık-Bağımsızlık-Dayanıklılık
2-Düşünceyi kolaylaştırmak için duyguları kullanmak <ul style="list-style-type: none">• Duygular ve diğer temel hisler (renkler, dokular vb.) arasında düzgün bir bağ kurmak• Bakış açılarını değiştirmek için duyguları kullanmak	2-Kendi duygularını yönetme <ul style="list-style-type: none">-Özgüven-Dürüstlük-Titizlik-Uyum sağlayabilme-İnovasyon	2-Kişiler arası beceriler <ul style="list-style-type: none">-Empati-Sosyal sorumluluk-Kişiler arası ilişkiler
3-Duyguları ve anlamlarını kavramak <ul style="list-style-type: none">• Duygusal süreçleri ayırtmak ve analiz etmek• Bir duygudan bir başka duyguya olası geçişleri anlamak• Hikayelerdeki kompleks hisleri anlamak	3-Motivasyon <ul style="list-style-type: none">-Azim-Bağlılık-Girişkenlik-İyimserlik	3-Adaptasyon <ul style="list-style-type: none">-Sorun çözme-Gerçeklik değerlendirmesi-Esneklik
4-Duyguları yönetmek <ul style="list-style-type: none">• Kendi duygularını yönetmek• Başkalarının duygularını yönetmek	4-Empati <ul style="list-style-type: none">-Bşkalarını anlamak-Bşkalarının gelişimi-Hizmet etme eğilimi-Çeşitliliğin teşvik edilmesi-Siyasi bilinç	4-Stres yönetimi <ul style="list-style-type: none">-Stres toleransı-Dürtü hakimiyeti
	5-Sosyal Beceriler <ul style="list-style-type: none">-Etkilemek-İletişim-Anlaşmazlık yönetimi-Liderlik-Değişim yönetimi-İlişkiler kurma yeteneği-İş birliği ve iş birliği kapasitesi-Bir ekip içinde çalışma yeteneği	5-Genel ruh hali <ul style="list-style-type: none">-İyimserlik-Mutluluk

Duygusal zekâ araştırma alanının ortaya çıkışı ve gelişimi sürekli yeni teorik düzenlemelerin yapılmasına ve yeni duygusal zekâ ölçeklerinin ortaya çıkmasıyla devam etmiştir. Bu ölçeklerden bazıları Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2 – Örnek Duygusal Zekâ Ölçekleri ve Kapsamları

Ölçek Adı	Yazar & Yıl	DZ Yapısı	İfade Sayısı	Dereceleme Ölçeği
SSEIT	Schutte vd., 1998	-Duyguların değerlendirilmesi ve ifade edilmesi -Duyguların düzenlenmesi -Duygu kullanımı	33	5’li Likert
ECI-1	-Boyatzis, Goleman, Hay/Mcber Group, 1999	-Öz farkındalık -Öz yönetim	110	7’li Likert
ECI-2	-Boyatzis, Goleman Rhee, 2000	-Sosyal farkındalık -İlişkiler yönetimi	72	6’lı Likert
TEIQue	Petrides, Furnham ,2001	-Esenlik -Oto kontrol -Duygusalılık -Sosyallik	153	7’li Likert
MSCEIT	Mayer, Salovey, Caruso, 2002	-Duyguları algılamak -Düşüncüyü kolaylaştırma -Duyguları anlamak -Duyguları yönetmek	141	5’li Likert
WLEIS	Wong, Law, 2002	-Öz-duygu değerlendirmesi -Başkalarının duygularını değerlendirme -Duyguların kullanımı -Duyguların düzenlenmesi	16	5’li Likert
GECö	Schlegel, Mortillaro, 2019	-Duygu tanıma -Duygu anlama -Duygu yönetimi -Duygu düzenleme	110	Doğru-yanlış cevap seçimi

- SSEIT: Schutte vd. (1998) tarafından geliştirilen SSEIT ölçeği Salovey ve Mayer’in 1990 yılında geliştirdikleri DZ modelini temel alan bir ölçektir. Bireylerin duygusal zekalarını ölçmek için tasarlanmış psikolojik bir değerlendirme aracıdır. Ölçek 33 ifadeden ve 3 boyuttan oluşmaktadır.
- ECI-1 ve ECI-2: Boyatzis vd. (1999, 2000) tarafından geliştirilen DZ ölçekleri bireylerin ve şirketlerin duygusal yetkinliklerini değerlendirmek için tasarlanmış ölçeklerdir. Bu ölçekler Goleman’ın “İşbaşında Duygusal Zekâ” (1998) adlı kitabında tanımlanan yeteneklere, McBer’in Ölçeklenmiş Yeterlilikler Sözlüğü’ne (1996) ve Boyatzis’in (2000) Öz-Değerlendirme Anketi’ne dayanmaktadır. ECI-1 ölçeği 110 ifade, 4 ana boyut temelinde 20 yetenekten oluşmaktadır. ECI-2 ölçeği ise 72 ifade, 4 ana boyut temelinde 18 yetenekten oluşmaktadır.
- TEIQue: Petrides ve Furham (2001) tarafından geliştirilen ölçek bireylerin duygusal zekasını değerlendirmek ve onların duygusal yetenekleri ve yeterlilikleri hakkında fikir edinmek için oluşturulmuş bir ölçektir. Ölçek 153 ifade, 4 faktör ve 15 farklı özellikten oluşmaktadır.
- MSCEIT: Mayer, Salovey ve Caruso tarafından geliştirilmiş bir ölçektir (Mayer, 2002). Temel olarak, Mayer vd. (1999) tarafından oluşturulan dört boyutlu duygusal zekâ modelini test etmek amacıyla tasarlanmıştır. MSCEIT ölçeği 141 ifade ve 4 boyuttan oluşan bir yapıya sahiptir.

- WLEIS: Wong ve Law (2002) tarafından geliştirilen ölçek duygusal zekayı hızlı bir şekilde ölçmek için tasarlanmıştır. Mayer vd. (1999) tarafından geliştirilen model baz alınarak oluşturulmuştur. WLEIS ölçeği 4 boyut ve 16 ifadeden oluşmaktadır.
- GEC0: Schlegel ve Mortillaro (2019) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Bu ölçek, duygusal zekadaki bireysel farklılıkları değerlendirmek amacıyla işyerleri ve şirketler için özel olarak tasarlanmış çevrimiçi bir ölçektir. Toplamda 110 ifade ve 4 temel yetenekten oluşmaktadır.

2.2. Öz Yeterlilik

Kanadalı psikolog Albert Bandura, sosyal öğrenme teorisiyle (Social Learning Theory) öz yeterlilik kavramını 1977 yılında literatüre kazandırmıştır. Bandura'ya göre öz yeterlilik bir kişinin belirli bir görevi yerine getirme veya belirli bir amaca ulaşma yeteneğine olan inancıdır (Bandura, 1977). Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi, öz yeterliliğin dört faktöre sahip olduğunu ve öz yeterlilik duygusunun ağırlıklı olarak bunlarla geliştiğini ifade eder. Bu dört faktör şunlardır;

- **Deneyim:** Kişisel deneyimler, başarılar veya başarısızlıklar öz yeterlilik duygusu üzerinde en etkili olan hususlardır. Başarı, yapabilme inancını ve yeterli olma hissini artırırken başarısızlık ise azaltmaktadır.

- **Başkalarını gözlemlemek:** Başka birinin bir hedefe ulaşmada başarılı olduğunu görmek, kişinin kendisinin de başarılı olabileceği hissini artırır.

- **Sosyal ikna:** İnsanları teşvik etmeyi veya caydırmayı amaçlayan bir süreçtir. Birinin öz yeterlilik duygusunu azaltmak, genellikle onu geliştirmekten daha kolaydır.

- **Fizyolojik ve duygusal faktörler:** İnsanlar yeteneklerini değerlendirirken kısmen duygusal ve fizyolojik durumlarına da güvenirlir. Stres ve gerginlik tepkilerini bir savunmasızlık işareti olarak yorumlarlar. Aynı şekilde, ruh hali de öz yeterlilik yargılarını etkiler.

Bandura'nın öz yeterlilik teorisini ortaya koymasının ardından, farklı disiplinlerden birçok araştırmacı tarafından bu teori geliştirilmiş ve çeşitli alanlarda incelenmeye devam etmiştir. Gerçekleştirilen bazı araştırmalar ve elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Strecher vd. (1986) öz yeterlilik ve sağlık davranış değişikliği arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma bulgularına göre öz yeterlilik ile sağlık davranış değişikliği arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

- Stajkovic ve Luthans (1998) öz yeterlilik ile iş performansı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir meta analiz çalışması gerçekleştirmişlerdir. İnceledikleri 114 çalışma sonuçlarına göre öz yeterliliğin iş performansı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

- Zhao vd., (2005) öğrencilerin girişimci olma niyetlerinin gelişiminde öz yeterliliğin aracılık rolünü araştırmak için bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma bulgularına göre, öz yeterliliğin girişimcilik niyetinin oluşmasında aracı rolü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

- Moritz vd. (2000) spor alanında öz yeterlilik ile performans ilişkisini inceleyen bir meta analiz çalışması gerçekleştirmişlerdir. İnceledikleri 45 çalışma sonuçlarına göre öz yeterliliğin sporda anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bandura, öz yeterliliğin, bir kişinin belirlediği hedefleri, belirli bir görev için sarf ettiği çabayı, engeller karşısındaki gayretini ve hedeflerine ulaşmak için kullandığı stratejileri etkilediğini belirtmektedir. Yüksek öz yeterliliğe sahip bireyler genellikle daha iyi performans sergiler, zorluklar karşısında daha dayanıklı olurlar ve hedeflerine ulaşmak için daha fazla motivasyona sahiptirler.

2.3. Girişimcilik ve Girişimcilik Niyeti

Girişimcilik, risk alma, kaynakları harekete geçirme ve fırsatları değerlendirme sürecidir. Girişimciler, fikirlerini hayata geçirmek ve değer yaratmak için finansal, insani ve maddi kaynaklarla bir iş kuran kişilerdir. Girişimcilik niyeti ise bireyin girişimcilikte aktif olma eğilimidir ve davranışını belirleyen önemli bir faktördür.

Girişimciliği 1730'lu yıllarda teorik olarak ele ilk alan iktisatçının Fransız Richard Cantillon olduğu kabul edilir (Schumpeter, 2006). Cantillon 1755 senesinde yayınladığı "Genel olarak ticaretin doğası üstüne bir deneme" (L'essai sur la nature du commerce en général) eserinde girişimcinin profilini, toplumsal yerini ve işlevini tanımlamıştır. Cantillon'a göre girişimci, belirli bir fiyattan ürün ve hizmet alır, nakliye masraflarını ödedikten sonra bu hizmet ve ürünlerini belirsiz bir fiyata yeniden pazarda satar.

Girişimcilik faaliyetlerine büyük ilgi duyan ikinci yazar ise Jean-Baptiste Say olmuştur. Jean-Baptiste Say 1803 yılında girişimciyi ve girişimciliği daha detaylı ele almış ve aşağıdaki şekilde tanımlamıştır (Jean-Baptiste, 1803):

- Bir ürün geliştirmek için üretim araçlarını (toprak, emek, sermaye) kullanır.
- Gelir elde etmek için ürününü satar, bu sayede üretim maliyetini karşılar, geriye kalan ise kârı olacaktır.
- Girişimci ayrıca, üretim maliyetini düşürerek ya da üretim araçlarını yeniden konumlandırarak kârını artırmanın yollarını geliştirir.

Fakat girişimcilik alanının asıl ivme kazanmasına olanak sağlayan girişimciliği inovasyon ile ilişkilendiren Shumpeter'in çalışmaları olmuştur. 1912 yılında yayınladığı "Ekonomik Gelişim Teorisi" (Theory of Economic Development) kitabında Schumpeter, girişimciyi, mal ve hizmet yaratmak için toprağı, emeği ve sermayeyi birleştiren kişi olarak tanımlar (Schumpeter, 1912). Shumpeter'e göre girişimciler, kaynakları etkin bir şekilde organize edebilen, pazar fırsatlarını belirleyebilen ve kâr elde etmek amacıyla çabalayan inovatörlerdir.

Girişimcilik niyeti ile ilgili teorik yaklaşımlar ağırlıklı olarak iki teoriye dayanmaktadır. Bunlar; Girişimcilik Olay Modeli (Shapero ve Sokol, 1982) ve Planlı Davranış Teorisi'dir (Ajzen, 1991).

Shapero ve Sokol'un modeline göre, bir birey, bir iş kurma kararını üç unsura dayanarak vermektedir. Bunlar; davranışının arzu edilmesine ilişkin algısı, hareket etme eğilimi, yani niyetine göre hareket etme isteği ve söz konusu davranışın uygulanabilirliğine ilişkin algısıdır (Shapero ve Sokol, 1982). Birçok araştırmacı (Davidsson, 1995; Krueger, 1993; Reitan, 1996, Iakovleva ve Kolvereid, 2009) girişimcilik niyeti ile ilgili çalışmalarında bu modeli baz almış ve kullanmışlardır.

Ajzen'e göre niyet, deneme isteğinin, gerçek motivasyonun ve kişinin belirli bir şekilde davranmak için istekli olduğu çabanın bir göstergesidir. Bu teorinin nihai amacı, niyeti temel alan bireysel davranışı tahmin etmektir. Niyetin, bireyin tutumu, davranış kontrolü ve algılanan sosyal normlar tarafından belirlendiğini varsayar (Ajzen, 1991). Birçok araştırmacı (Sheeran ve Orbell, 1999; Conner ve Sparks, 2005; Maresch vd., 2016; Liñán ve Chen, 2009) girişimcilik niyeti ile ilgili çalışmalarında bu modeli baz almış ve kullanmışlardır.

3.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırma kapsamında duygusal zekânın ve öz yeterliliğin doğrudan girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi ve ayrıca öz yeterliliğin aracılık (mediatör) rolüyle girişimcilik niyeti üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi hedeflenmektedir.

3.1.Hipotezler

Çalışmada 3 adet hipotez test edilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

H1: Duygusal zekâ ve girişimcilik niyeti arasında olumlu bir ilişki vardır.

H2: Öz yeterlilik ve girişimcilik niyeti arasında olumlu bir ilişki vardır.

H3: Öz yeterlilik, duygusal zekâ ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi aracılık eder.

3.2.Örneklem ve Veri toplama yöntemi

Çalışma kapsamında 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Gebze Teknik Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde ve farklı sınıflarında eğitim gören 382 lisans öğrencisi ankete tabi tutulmuştur. 55 anket basılı olarak yüz yüze, 327 anket ise online olarak doldurulmuştur. 7 anket eksik veya hatalı doldurulduğu için çıkarılmış ve toplamda 375 anket analize tabi tutulmuştur. Anket içerisinde yer alan toplam 51 sorunun 9'u demografik ve tanımlayıcı sorular 42'si ise değişkenlere ait 3 farklı ölçek sorularından oluşmaktadır.

3.3.Ölçekler

Çalışma kapsamında oluşturulan bir anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Anket, toplamda dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, demografik ve tanımlayıcı sorular, diğer üç bölümde ise duygusal zekâ, öz yeterlilik ve girişimcilik niyeti değişkenlerine ait ölçekler yer almaktadır. Ölçeklerde 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır. Öğrenciler, anket kapsamında sorulan sorulara 1'den 5'e kadar derecelendirilen şıkları işaretleyerek katıldıkları düzeyi belirtmişlerdir (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum).

3.3.1. Duygusal Zekâ: Wong ve Law tarafından hazırlanan WLEIS (2002) "Duygusal Zekâ Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe çevirisi Cemal Zehir ve Melike Kıvanç Sudak'ın çalışmasından alınmıştır (Zehir ve Sudak, 2013). Wong ve Law tarafından hazırlanan WLEIS ölçeği temel olarak Mayer vd. (1999) yetenek bazlı modeline dayanmaktadır. Ölçek dört boyutludur ve 16 maddeden oluşmaktadır. Her bir boyut 4'er maddeden oluşmakta ve her biri belirli bir duygusal zekâ yeteneğini ölçmektedir. Bu ölçek, bireylerin duygusal zekâ düzeylerini ölçmek için psikoloji ve işletme araştırmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca birçok dile çevrilmiş ve farklı kültürel bağlamlara uyarlanmıştır.

3.3.2. Öz Yeterlilik: Jerusalem ve Schwarzer tarafından geliştirilen (1981) "Genel Öz Yeterlilik Ölçeği" kullanılmıştır. Türkçesi için Yeşilay (1996) tarafından yapılan tercüme kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu olup toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Temelde, Bandura'nın 1977'de formüle ettiği algılanan öz yeterlilik teorisine dayanmakta olup kişinin kendi başına kritik durumlarla başarılı bir şekilde başa çıkabileceğine dair öznel inancını ölçmektedir. Ölçek halihazırda Türkçe dahil 32 dile tercüme edilmiştir.

3.3.3. Girişimcilik Niyeti: Linán ve Chen tarafından geliştirilen (2009) "Girişimcilik Niyeti Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe çevirisi Şeşen ve Basım'ın (2012) çalışmasından alınmıştır. Ölçek tek boyutlu olup toplam 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçek temelde Ajzen'in 1991 yılında geliştirdiği Planlı Davranış Teorisi'ne dayanmaktadır. Ölçek bireylerin kendi işlerini kurma niyetlerini değerlendirmek için kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçek farklı toplumlarda, kültürlerde ve dillerde girişimcilik niyetini ölçmek için birçok ampirik çalışmada yaygın olarak kullanılmıştır.

4.VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR

Anketler aracılığıyla elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Hipotezlerin test edilmesi amacıyla, güvenilirlik, faktör, regresyon analizleri uygulanmıştır.

4.1.Demografik Bulgular

Bu bölümde ankete katılan 375 lisans öğrencisinin demografik ve tanımlayıcı istatistiklerine ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Bu kapsamda öğrencilere cinsiyetleri, yaşları, okudukları bölümleri, sınıfları, öğrenci kulüp üyelikleri olup olmadığı, medeni durumları, çalışıp çalışmadıkları, ailelerinde girişimci olup olmadığı ve mezun olduktan sonra çalışmak istedikleri sektöre ilişkin sorular sorulmuştur. Demografik ve tanımlayıcı özelliklere ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3 – Öğrencilerin Demografik ve Tanımlayıcı İstatistikleri

Demografik ve Kişisel Bilgiler		Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	180	48
	Kadın	195	52
	Toplam	375	100
Yaş Aralığı	18-21	240	64
	22-25	125	33
	26-29	5	1,5
	30+	5	1,5
	Toplam	375	100
Bölüm	Bilgisayar Müh.	16	4,3
	Biyomühendislik	13	3,5
	Çevre Müh.	10	2,7
	Elektronik Müh.	23	6,1
	Endüstri Müh.	11	2,9
	Fizik	7	1,9
	Harita Müh.	1	0,3
	İktisat	81	21,6
	İnşaat Müh.	8	2,1
	İşletme	90	24
	Kimya	13	3,5
	Kimya Müh.	17	4,5
	Makine Müh.	14	3,7
	Malzeme Bilimi ve Müh.	17	4,5
	Matematik	8	2,1
	Mimarlık	13	3,5
	Moleküler Biyoloji ve Genetik	25	6,7
	Şehir ve Bölge Planlama	2	0,5
	Uçak Müh.	6	1,60
	Toplam	375	100
Sınıf	1.Sınıf	161	43
	2.Sınıf	126	34
	3.Sınıf	54	14
	4.Sınıf	34	9
	Toplam	375	100
Öğrenci Kulüp Üyeliği	Var	241	64
	Yok	134	36
	Toplam	375	100
Medeni Durum	Bekar	370	99
	Evli	5	1
	Toplam	375	100

İş Durumu	Çalışıyor	64	17
	Çalışmıyor	311	83
	Toplam	375	100
Ailede girişimci varlığı	Var	117	31
	Yok	258	69
	Toplam	375	100
Çalışılmak istenen sektör	Kamu	74	20
	Özel	177	47
	Kendi işi	124	33
	Toplam	375	100

Anketi dolduran öğrencilerin %48'i erkek, %52'si ise kadın öğrencidir. Ankete katılanların %64'ü 18-21 yaş, %33'ü 22-25 yaş, %1,5'i 26-29 yaş ve %1,5'i ise 30 yaş ve üzerindedir. Ankete katılan öğrencilerin %4,3'ü bilgisayar mühendisliği, %3,5 biyomühendislik, %2,7'si çevre mühendisliği, %6,1'i elektronik mühendisliği, %2,9'u endüstri mühendisliği, %1,9'u fizik, %0,3'ü harita mühendisliği, %21,6'sı iktisat, %2,1'i inşaat mühendisliği, %24'ü işletme, %3,5'i kimya, %4,5'i kimya mühendisliği, %3,7'si makine mühendisliği, %4,5'i malzeme bilimi ve mühendisliği, %2,1'i matematik, %3,5'i mimarlık, %6,7'si moleküler biyoloji ve genetik, %0,5'i şehir ve bölge planlama, %1,6'sı ise uçak mühendisliği bölümünde öğrenim görmektedir. Anketi dolduran öğrencilerin %43'ü 1.sınıf öğrencileri, %34'ü 2.sınıf öğrencileri, %14'ü 3.sınıf öğrencileri ve %9'u ise 4.sınıf öğrencileridir. Bu öğrencilerin %64'ünün bir öğrenci kulüp üyesi bulunmakta, %36'sının bir öğrenci kulüp üyesi bulunmamaktadır. Ankete katılanların %99'u bekâr %1'i ise evlidir. Ankete katılanların %17'si çalışmakta, %83'ü ise çalışmamaktadır. Ankete katılanların %31'inin ailesinde bir girişimci bulunmakta, %69'unun ise bulunmamaktadır. Ankete katılanların %20'si kamuda, %47'si özel sektörde ve 33'ü ise kendi işinde çalışmak istemektedir.

4.2. Güvenilirlik Analizi

Çalışma kapsamında kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyini değerlendirmek amacıyla Cronbach Alpha katsayısı analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin Cronbach Alpha değerleri Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4 – Ölçeklerin Güvenilirlik Değerleri

Faktör Yapısı	Cronbach's Alpha	Ölçeklerin Madde Sayıları
Duyusal Zekâ	,867	16
Öz Yeterlilik	,876	10
Girişimcilik Niyeti	,941	6

Elde edilen analiz sonuçlarına göre, duygusal zekâ, öz yeterlilik ve girişimcilik niyetini ölçmek için kullanılan ölçeklerin Cronbach Alpha değerleri sırasıyla 0,867, 0,876 ve 0,941 olarak bulunmuştur. Bu değerler, yaygın olarak kabul edilen 0,70 (Nunnally, 1978) eşliğinin üzerindedir. Tüm Cronbach Alpha değerlerinin 0,80'in üzerinde olması, bu üç ölçeğin güvenilirlik açısından kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, her ölçekteki maddelerin birbiriyle yakından ilişkili olduğunu ve amaçlanan yapıları tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ortaya koymaktadır.

4.3.Faktör Analizi

Duyusal zekâ, öz yeterlilik ve girişimcilik niyetini ölçmeye yönelik olarak öğrencilere yöneltilen ifadelere verdikleri yanıtlar için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen faktör analizi sonuçları Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5 – Kullanılan ölçeklerin faktör analizi sonuçları

Ölçekler ve Ölçek Soruları	Faktör Yükleri
Duygusal Zekâ	
Hissettiğim duyguların sebebinin farkındayım.	,680
Duygularımı anlama konusunda iyiyim.	,751
Gerçekten ne hissettiğimi anlarım.	,672
Mutlu muyum, değil miyim, daima bilirim.	,529
Arkadaşlarımda duygularını, onların davranışlarından anlarım.	,589
Başkalarının duyguları konusunda iyi bir gözlemciyim.	,684
Başkalarının duyguları ve hislerine karşı duyarlıyım.	,486
Etrafımdaki insanların duygularını anlama konusunda iyiyim.	,747
Daima kendi amaçlarımı belirlerim ve onlara ulaşmak için en iyisini yapmaya çalışırım.	,486
Kendime daima yetenekli bir kişi olduğumu söylerim.	,516
Kendini motive edebilen bir kişiyim.	,609
En iyisini yapmak için kendimi daima cesaretlendiririm.	,636
Öfkemi kontrol edebilirim ve zorlukları rasyonel bir şekilde ele alırım.	,645
Duygularımı kontrol etme konusunda oldukça yetenekliyim.	,618
Çok kızgın olduğum zamanlarda, her zaman çabucak sakinleşirim.	,612
Duygularımı kontrolde iyiyim.	,702
Öz Yeterlilik	
Yeni bir durumla karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini bilirim.	,580
Beklenmedik durumlarda nasıl davranmam gerektiğini her zaman bilirim.	,602
Bana karşı çıkıldığında kendimi kabul ettirecek çare ve yolları bulurum.	,339
Ne olursa olsun, üstesinden gelirim.	,551
Güç sorunların çözümünü eğer gayret edersem her zaman başarırım.	,506
Tasarılarımı gerçekleştirmek ve hedeflerime erişmek bana güç gelmez.	,472
Bir sorunla karşılaştığım zaman onu halledebilmeye yönelik birçok fikirlerim vardır.	,461
Güçlükleri soğukkanlılıkla karşılarım, çünkü yeteneklerime her zaman güvenebilirim.	,566
Ani olayların da hakkından geleceğimi sanıyorum.	,522
Her sorun için bir çözümüm vardır.	,465
Girişimcilik Niyeti	
Bir girişimci olarak her şeyi yapmaya hazırım.	,619
Profesyonel olarak hedefim, bir girişimci olmaktır.	,739
Kendi işimi kurmak ve sürdürmek için her türlü çabayı göstereceğim.	,833
Gelecekte bir iş kurma konusunda kararlıyım.	,830
Ciddi anlamda kendi işimi kurmayı düşünüyorum.	,873
Bir gün kendi işimi kurma konusunda ciddi niyetlerim var.	,854
Açıklanan Toplan Varyans %61,80	

Analiz sonucuna göre verilerin faktör analizine uygun olduğu istatistiksel olarak doğrulanmıştır (KMO= 0,927 ve Bartlett'in küresellik testi $p < 0,001$). Varimax rotasyon yöntemi kullanılarak yapılan temel bileşenler analizine göre üç değişkene ait 32 soru toplam varyansın %61,80'ini açıklayacak şekilde 5 farklı faktöre ayrılmıştır.

4.4.Hipotez testi

Bu bölümde, araştırmaya dahil edilen değişkenlere ilişkin hipotezlerin istatistiksel analizi yapılmıştır. Bu çerçevede, değişkenler arasındaki etkileri ve nedensel ilişkilerini test etmek için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6 – Doğrudan/Dolaylı İlişki Regresyon Analizleri

Doğrudan İlişkiler			Model 1		Model 2	
Hipotez	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	t	β	t	β
H1	DZ	GN	10,863	,868		
H2	ÖY	GN			12,966	,893
			$R^2 = ,240$ F = 118,001		$R^2 = ,311$ F = 168,124	

Dolaylı/Aracı (Mediatör) İlişki	Bağımsız Değişken	Aracı Değişken	Bağımlı Değişken	$\beta = ,260$
H3	DZ	ÖY	GN	$R^2 = ,324$ F = 89,103

Duygusal zekânın bağımsız değişken olduğu ve girişimcilik niyetinin bağımlı değişken olduğu Model 1 regresyon analizi, duygusal zekânın girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir ($\beta = 0.868$, $p < 0.001$). Duygusal zeka, girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir ve analiz sonuçları anlamlıdır (F = 118.001, $p < 0.001$). Modelin R^2 değeri %24 olduğundan, kullanılan bağımsız değişken toplam varyansın %24'ünü açıklamaktadır.

Öz yeterliliğin bağımsız değişken olduğu ve girişimcilik niyetinin bağımlı değişken olduğu Model 2 regresyon analizi, öz yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir ($\beta = 0.893$, $p < 0.001$). Öz yeterlilik, girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilemektedir ve analiz sonuçları anlamlıdır (F = 168.124, $p < 0.001$). Modelin R^2 değeri %31 olduğundan, kullanılan bağımsız değişken toplam varyansın %31'ini açıklamaktadır. Ayrıca çalışma sonuçlarına göre öz yeterliliğin, girişimcilik niyeti üzerinde duygusal zekâdan daha güçlü ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (%31 R^2).

Duygusal zekânın bağımsız değişken, öz yeterliliğin aracı değişken ve girişimcilik niyetinin bağımlı değişken olduğu dolaylı/aracı ilişki regresyon analizi sonuçlarına göre, öz yeterliliğin duygusal zekâ ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığı görülmüştür ($\beta = 0,260$; alt değer = 0,171- üst değer = 0,431). Bu analizin R^2 değeri %32.4 olarak hesaplanmış ve yüksek F değeri (F = 89,103) ile analizin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öz yeterliliğin, duygusal zekâ ve girişimcilik niyeti arasındaki bağlantıyı açıklamada önemli bir aracı değişken olarak işlev gördüğünü ve girişimcilik niyetini anlamak için değerli bir faktör olduğunu göstermektedir.

4.4.1. Bulguların Değerlendirilmesi

4.4.1.1.Duygusal Zekânın Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkileri

Elde edilen sonuçlar, yüksek duygusal zekaya sahip öğrencilerin duygularını daha iyi yönetmeleri, daha bilinçli ve rasyonel karar vermeye eğilimli olmaları, zorluklar karşısında motivasyonlarını ve azimlerini korumaları sebebiyle girişimcilik niyetlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öte yandan düşük duygusal zekaya sahip öğrencilerin kendine güven eksikliği, başarısızlık korkusu sebebiyle riskten kaçınma, hedef belirleme ve çaba sarf etmekten kaçınma gibi nedenlerden dolayı girişimcilik niyetlerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları duygusal zekanın girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Mevcut bulgular, literatürdeki önceki çalışmalarla (Miao vd., 2018; McLaughlin, 2019; Kanonuhwa vd., 2018; López-Núñez vd., 2022; Yuliyanti, 2021) uyum içinde olup, benzer etki oranları göstermektedir. Bu sonuçlara göre (H1) desteklenmiştir. Hipoteze ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

4.4.1.2. Öz Yeterliliğin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkileri

Elde edilen sonuçlar, öz yeterliliğin girişimcilik niyetinin önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Güçlü öz yeterliliğe sahip öğrencilerin girişimciliğe karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve kendi işlerini kurma niyetlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık düşük öz yeterliliğe sahip öğrencilerin ise girişimci olma niyetlerinin daha düşük olduğu gözlemlenmektedir. Araştırma bulguları öz yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Mevcut bulgular, literatürdeki önceki çalışmalarla (Saraih vd., 2018; Shinnar vd., 2014; Pihie ve Akmaliah 2009; Iro-Idoro ve Evelyn, 2015) uyum içinde olup, benzer etki oranları göstermektedir. Bu sonuçlara göre (H2) desteklenmiştir. Hipoteze ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

4.4.1.3. Öz Yeterliliğin Duygusal Zekâ ile Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkide Aracılık Etkisi

Elde edilen sonuçlar, öz yeterliliğin duygusal zekâ ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide bir aracı olduğunu göstermektedir. Yüksek duygusal zekaya ve öz yeterliliğe sahip öğrencilerin aynı zamanda yüksek bir girişimcilik niyetine sahip olduklarını ve bu nedenle girişimci olmaya daha niyetli olduklarını ortaya koymuştur. Mevcut bulgular, literatürdeki önceki çalışmalarla (Zhao vd., 2005; Wu vd., 2022; Rosique-Blasco vd., 2018; Darmanto ve Pujiarti, 2020) uyum içinde olup, benzer etki oranları göstermektedir. Bu sonuçlara göre (H3) desteklenmiştir. Hipoteze ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen bulgular, duygusal zekâ, öz yeterlilik ve girişimcilik niyeti arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, öz yeterliliğin girişimcilik niyetine olan etkisinin duygusal zekâdan daha güçlü olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zekâ düzeyi ve öz yeterlilik seviyesi yüksek öğrencilerin, girişimcilik niyetlerinin de daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca elde edilen bulgulardan biri de öz yeterliliğin duygusal zekâ ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide aracı rol oynadığıdır. Bu çalışmada öne sürülen üç hipotez de desteklenmiştir.

Mevcutta girişimcilik eğitimleri, eğitim düzeyine (lisans, yüksek lisans veya lisansüstü) ve eğitimleri veren eğitim kurumuna bağlı olarak büyük ölçüde değişebilmesine rağmen ortak ve temel ders içerikleri girişimcilik kültürü, iş planlaması, pazarlama & satış, finansal yönetim, yenilikçilik & yaratıcılık, risk yönetimi, ekip oluşturma & liderlik gibi dersleri içermektedir. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular potansiyel girişimcilerin duygusal zekâ ve öz yeterlilik konularında eğitilmelerinin, girişimcilik niyetlerini şekillendirmede ve arttırmada önemli bir katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Bu çalışmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla hazırlanan anket sadece Gebze Teknik Üniversitesi'nde eğitim gören lisans öğrencilerine uygulanmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı devlet ve vakıf üniversitelerinin ön lisans/lisans/lisansüstü farklı bölüm ve sınıflarında eğitim gören öğrencilerin dahil edilmesiyle çalışmanın kapsamı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Audretsch, D. B., Keilbach, M. C., & Lehmann, E. E. (2006). *Entrepreneurship and economic growth*. Oxford University Press.
- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Intelligence Inventory (EQ-I): Technical manual*. Multi-Health Systems, Inc, Canada.
- Bandura, A. (1977). *Albert Bandura-Social Learning Theory*. Simply Psychology.
- Boyatzis, R., Goleman, D., & Hay, M. (1999). *Emotional Competence Inventory (ECI) Technical manual*. New York: Hay Group.
- Boyatzis, R. E., Goleman, D., & Rhee, K. (2000). Clustering competence in emotional intelligence: Insights from the Emotional Competence Inventory (ECI). *Handbook of emotional intelligence*, 99(6), 343-362.
- Carroll, W. E. (2017). *Leadership and emotional intelligence: Ability-based and mixed models of emotional intelligence as predictors of leadership performance across manager levels (Doctoral dissertation, Capella University)*.
- Conner, M., & Sparks, P. (2005). Theory of planned behaviour and health behaviour. *Predicting health behaviour*, 2(1), 121-162.
- Darmanto, S., & Pujiarti, E. (2020). Developing student's social entrepreneurial intention. *Management Science Letters*, 10(5), 1103-1106.
- Davidsson, P. (1995). Determinants of entrepreneurial intentions. In RENT XI Workshop.
- Goleman, D., & Intelligence, E. (1995). Why it can matter more than IQ. *Emotional intelligence*.
- Goleman, D. (1998) *Working with Emotional Intelligence*. Bantam Books, New York.
- Goleman, D. (2003). Maxed emotions. *Business Strategy Review*, 14(2), 26-32.
- Iakovleva, T., & Kolvereid, L. (2009). An integrated model of entrepreneurial intentions. *International Journal of Business and Globalisation*, 3(1), 66-80.
- Iro-Idoro, C. B., & Evelyn, U. (2015). Self-efficacy as correlates of entrepreneurial intention of tertiary institution students in Ogun state, Nigeria. *International Journal of Engineering and Innovative Technology (IJEIT)*, 5(2), 1-6.
- Jean-Baptiste, S. (1803). *Traité d'économie politique*. Paris, Crapelet, 2.
- Jerusalem, M., & Schwarzer, R. (1981). *Fragebogen zur Erfassung von "Selbstwirksamkeit. Skalen zur Befindlichkeit und Persoenlichkeit*. Berlin: Freie Universitaet, Institut fuer Psychologie, 1-4.
- Kanonuhwa, M., Rungani, E. C., & Chimucheka, T. (2018). The association between emotional intelligence and entrepreneurship as a career choice: A study on university students in South Africa. *SA Journal of Human Resource Management*, 16(1), 1-9.
- Krueger, N. (1993). The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability. *Entrepreneurship theory and practice*, 18(1), 5-21.
- Liñán, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 593-617.
- López-Núñez, M. I., Rubio-Valdehita, S., & Díaz-Ramiro, E. M. (2022). The role of individual variables as antecedents of entrepreneurship processes: emotional intelligence and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 13, 978313.
- Maresch, D., Harms, R., Kailer, N., & Wimmer-Wurm, B. (2016). The impact of entrepreneurship education on the entrepreneurial intention of students in science and engineering versus business studies university programs. *Technological forecasting and social change*, 104, 172-179.

- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, 27(4), 267-298.
- Mayer, J. D., Ciarrochi, J., & Forgas, J. P. (2001). A field guide for emotional intelligence, *Emotional intelligence in everyday life. Emotional intelligence in everyday life: A scientific inquiry*, (1), 3-24.
- Mayer, J. D. (2002). MSCEIT: Mayer-Salovey-Caruso emotional intelligence test. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- McBer, H. (1996). Scaled competency dictionary. Boston: Hay/McBer.
- McGee, J. E., Peterson, M., Mueller, S. L., & Sequeira, J. M. (2009). Entrepreneurial self-efficacy: Refining the measure. *Entrepreneurship theory and Practice*, 33(4), 965-988.
- McLaughlin, E. (2019). The Role of Emotional Intelligence and Self-Efficacy in Developing Entrepreneurial Career Intentions. *Journal of Higher Education Theory & Practice*, 19(7).
- Meyer, N., & Meyer, D. F. (2017). An econometric analysis of entrepreneurial activity, economic growth and employment: The case of the BRICS countries.
- Miao, C., Humphrey, R. H., Qian, S., & Pollack, J. M. (2018). Emotional intelligence and entrepreneurial intentions: An exploratory meta-analysis. *Career Development International*, 23(5), 497-512.
- Moritz, S. E., Feltz, D. L., Fahrbach, K. R., & Mack, D. E. (2000). The relation of self-efficacy measures to sport performance: A meta-analytic review. *Research quarterly for exercise and sport*, 71(3), 280-294.
- Naudé, W. (2013). Entrepreneurship and economic development: Theory, evidence and policy. Evidence and Policy. IZA Discussion Paper, (7507).
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory: 2d Ed.* McGraw-Hill.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European journal of personality*, 15(6), 425-448.
- Pihie, Z. A. L., & Akmaliah, Z. (2009). Entrepreneurship as a career choice: An analysis of entrepreneurial self-efficacy and intention of university students. *European journal of social sciences*, 9(2), 338-349.
- Reitan, B. (1996). Entrepreneurial intentions: a combined models approach. Ponencia presentada en el marco de la Conferencia 9th Nordic Small Business Research Conference.
- Rosete, D., & Ciarrochi, J. (2005). Emotional intelligence and its relationship to workplace performance outcomes of leadership effectiveness. *Leadership & Organization Development Journal*, 26(5), 388-399.
- Rosique-Blasco, M., Madrid-Guijarro, A., & García-Pérez-de-Lema, D. (2018). The effects of personal abilities and self-efficacy on entrepreneurial intentions. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 14, 1025-1052.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.
- Saraih, U. N., Aris, A. Z. Z., Mutalib, S. A., Ahmad, T. S. T., Abdullah, S., & Amlus, M. H. (2018). The influence of self-efficacy on entrepreneurial intention among engineering students. In *MATEC Web of Conferences (Vol. 150, p. 05051)*. EDP Sciences.
- Schlegel, K., & Mortillaro, M. (2019). The Geneva Emotional Competence Test (GECO): An ability measure of workplace emotional intelligence. *Journal of applied psychology*, 104(4), 559.
- Schumpeter, J. A. (1912). *The Theory of Economic Development*, Leipzig: Dicker and Humblot.
- Schumpeter, J. A. (2006). *History of economic analysis*. Routledge.

Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 25(2), 167-177.

Şeşen, H., & Basım, H. N. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.

Shapero, A., & Sokol, L. (1982). *The social dimensions of entrepreneurship*. University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for Entrepreneurial Leadership Historical Research Reference in Entrepreneurship.

Shinnar, R. S., Hsu, D. K., & Powell, B. C. (2014). Self-efficacy, entrepreneurial intentions, and gender: Assessing the impact of entrepreneurship education longitudinally. *The International Journal of Management Education*, 12(3), 561-570.

Sheeran, P., & Orbell, S. (1999). Implementation intentions and repeated behaviour: Augmenting the predictive validity of the theory of planned behaviour. *European journal of social psychology*, 29(2-3), 349-369.

Stajkovic, A. D., & Luthans, F. (1998). Self-efficacy and work-related performance: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 124(2), 240.

Stel, A. V., Carree, M., & Thurik, R. (2005). The effect of entrepreneurial activity on national economic growth. *Small business economics*, 24, 311-321.

Strecher, V. J., McEvoy DeVellis, B., Becker, M. H., & Rosenstock, I. M. (1986). The role of self-efficacy in achieving health behavior change. *Health education quarterly*, 13(1), 73-92.

Wong, C. S., & Law, K. S. (2002). Wong and Law Emotional Intelligence Scale (WLEIS). APA PsycTests.

Wu, L., Jiang, S., Wang, X., Yu, L., Wang, Y., & Pan, H. (2022). Entrepreneurship education and entrepreneurial intentions of college students: The mediating role of entrepreneurial self-efficacy and the moderating role of entrepreneurial competition experience. *Frontiers in psychology*, 12, 727826.

Yeşilay, A. (1996). Genelleştirilmiş Öz-yetki Beklentisi. İnternet adresi; <http://userpage.fu-berlin.de/~health/turk.htm>, Erişim tarihi: 21.07.2023

Yuliyanti, L. (2021, February). The Effect of Entrepreneurship Learning and Emotional Intelligence on Entrepreneurial Intention. In *International Conference on Strategic Issues of Economics, Business and, Education (ICoSIEBE 2020)* (pp. 129-132). Atlantis Press.

Zehir, C., & Sudak, M. K. (2013). Kişilik tipleri, duygusal zeka, iş tatmini ilişkisi üzerine yapılan bir araştırma.

Zhao, H., Seibert, S. E., & Hills, G. E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of applied psychology*, 90(6), 1265.